

1. Tiesību akta projekta izstrādes nepieciešamība

Anotācijas (ex-ante) nosaukums

Tiesību akta projekta "Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu" sākotnējās ietekmes (ex-ante) novērtējuma ziņojums (anotācija)

1.1. Pamatojums

Izstrādes pamatojums

Ministrijas / iestādes iniciatīva

Apraksts

Valsts meža dienesta 2022. gada 29. decembra vēstule Zemkopības ministrijai Nr. VMD1-9/1011 "Par egļu astonzobu mizgrauža bojājumiem un ierosinājumu ārkārtējās situācijas izsludināšanai mežā 2023. gadā", kas iesniegta saskaņā ar Ministru kabineta 2012. gada 18. decembra noteikumu Nr. 947 "Noteikumi par meža aizsardzības pasākumiem un ārkārtējās situācijas izsludināšanu mežā" 13.2. apakšpunktu.

Civilās aizsardzības un katastrofu pārvaldīšanas likuma 4. panta pirmās daļas 1. punkta "e" apakšpunkts un otrās daļas 2. punkts, 6. panta pirmās daļas 8. punkts, likuma "Par ārkārtējo situāciju un izņēmuma stāvokli" 4. panta otrā daļa, 5. panta pirmā daļa, 6. panta pirmās daļas 2. punkts, 7. panta 2. un 3. punkts un 8. pants.

1.2. Mērķis

Mērķa apraksts

Lai novērstu katastrofas draudus, kas saistīti ar augiem kaitīga organisma – egļu astonzobu mizgrauža (*Ips typographus*) (turpmāk – mizgrauzis) – savairošanos, un aizsargātu vērtīgās egļu mežaudzes, ir jānosaka saimnieciskās darbības ierobežojumi un aizsardzības pasākumi mizgrauža aktivitātes samazināšanai.

Spēkā stāšanās termiņš

01.04.2023.

Pamatojums

Rīkojuma spēkā stāšanās termiņš noteikts, ievērojot mizgrauža bioloģiju, kā arī Latvijas Valsts mežzinātnes institūta "Silava" (turpmāk – LVMI "Silava") mežsaimniecības un biotisko riska faktoru monitoringa rezultātus. 2022. gada aprīļa beigās daudzviet Latvijā gaisa temperatūra pārsniedza 15 °C. Šāda temperatūra ir piemērota mizgrauža lidošanas sākumam, un lielākajā daļā Latvijas teritorijas pirmās vaboles tika noķertas 21. un 22. aprīlī, tādēļ rīkojumam jāstājas spēkā no 2023. gada 1. aprīļa.

1.3. Pašreizējā situācija, problēmas un risinājumi

Pašreizējā situācija

Latvijā mizgraužu izdarīto bojājumu mērogs mežos strauji palielinājās 2019. gadā. Ievērojot radušos situāciju, 2020. gada martā tika izveidota darba grupa, lai sagatavotu "Rīcības plānu egļu mežaudžu aizsardzībai pret egļu astonzobu mizgrauzi (*Ips typographus*)". Rīcības plāns tika aktualizēts 2021. un 2022. gadā. Zemkopības ministrija 2022. gadā sadarbībā ar LVMI "Silava", Valsts meža dienesta (turpmāk – VMD), Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas (turpmāk – VARAM), akciju sabiedrības "Latvijas valsts meži" (turpmāk – LVM) un SIA "Rīgas meži" ekspertiem ir izvērtējusi esošo situāciju attiecībā uz mizgrauža bojājumiem skujkoku mežaudzēs, kā arī to savairošanās prognozes un rīcību kaitēkļa savairošanās ierobežošanai.

Saskaņā ar Ministru kabineta 2022. gada 18. janvāra noteikumu Nr. 51 "Nacionālā meža monitoringa noteikumi" 2.3. apakšpunktu LVMI "Silava" īsteno mežsaimniecības biotisko riska faktoru monitoringu, lai iegūtu operatīvu informāciju par bīstamāko meža kaitēkļu un slimību izplatību. Pēc LVMI "Silava" mežsaimniecības biotisko riska faktoru monitoringa datiem, 2022. gadā bija vērojama ļoti liela mizgraužu lidošanas aktivitāte, turklāt labvēlīgie laikapstākļi (t.i., karstais laiks vasaras otrajā pusē un siltais rudens) un mežizstrāde sekmēja netipiski lielu mizgraužu otrās paaudzes aktivitāti, kas tika novērota ļoti vēlu rudenī – pat novembra sākumā. Tas radīja ievērojamus egļu mežaudžu bojājumus 2022. gadā. Salīdzinājumā ar 2021. gadu svaigi kaltušo egļu daudzums mežaudzēs 2022. gadā ir palielinājies vairāk nekā divas reizes.

Arī VMD statistikas dati rāda, ka pēdējos trīs gados ir ievērojami palielinājies kaitēkļu bojāto mežaudžu apjoms – galvenokārt uz mizgraužu bojājumu rēķina. Salīdzinājumam: pirms 2019. gada mizgrauži ik gadu nopostīja aptuveni 30–50 hektāru, bet kopš 2019. gada mizgraužu vienlaidu bojāto mežaudžu apjoms ir svārstījies jau ap 550–850 hektāriem gadā. Sevišķi plaši mizgraužu radītie bojājumi novērojami mežaudzēs, kas atrodas Latvijas austrumu daļā.

Ievērojot mizgraužu populācijas straujo pieaugumu 2022. gadā, pastāv nopietns egļu mežaudžu apdraudējuma risks arī 2023. gadā. LVMI "Silava" dati par mizgrauža savairošanās prognozēm 2023. gadā rāda, ka ir sagaidāma masveida egļu mežaudžu bojāeja Vidzemes reģionā un palielināsies egļu mežaudžu apdraudējums arī Kurzemes, Zemgales un Latgales reģionā. Meža likuma 27. pantā noteikts, ka ārkārtējā situācijā meža kaitēkļu masveida savairošanās un slimību izplatības dēļ VMD var ierosināt meža īpašniekiem vai tiesiskajiem valdītājiem pārtraukt vai atlikt koku jebkāda veida ciršanu, izņemot ciršanu ārkārtējās situācijas seku likvidēšanai, īstenot pasākumus, lai apkarotu kaitēklus un slimības vai apturētu to izplatīšanos, un iznīcināt slimību inficēto vai kaitēkļu invadēto meža reproduktīvo materiālu. Visus šos pasākumus nevar īstenot bez ārkārtējās situācijas izsludināšanas. Tādēļ VMD rosina noteiktās administratīvajās teritorijās izsludināt ārkārtējo situāciju no 2023. gada 1. aprīļa līdz 30. jūnijam, lai efektīvi ierobežotu mizgrauža izplatību, kas var būtiski negatīvi ietekmēt valsts tautsaimniecību, tostarp izraisot gan neatgriezeniskas pārmaiņas

mežaudžu struktūrā, gan ekonomiskus zaudējumus, gan koksnes kvalitātes pazemināšanos.

Problēmas un risinājumi

Problēmas apraksts

Lai rīkojuma projektā noteiktie saimnieciskās darbības ierobežojumi un aizsardzības pasākumi mizgrauža aktivitātes samazināšanai būtu samērīgi un nepamatoti neierobežotu meža īpašnieku un tiesisko valdītāju meža apsaimniekošanas un izmantošanas tiesības, jānosaka vērtīgās egļu mežaudzes un to aizsardzības zonas.

Risinājuma apraksts

No mizgrauža kaitējuma sargājamās vērtīgās egļu mežaudzes noteiktas, pamatojoties uz LVMI "Silava" 2005. gada pētījuma "Egļu astonzobu mizgrauža apkarošanas metožu izvēles rekomendācijas" rezultātiem un ekspertu ieteikumiem.

Rīkojuma projekta 3. punkts noteic, ka saimnieciskās darbības ierobežojumi un aizsardzības pasākumi noteikti egļu mežaudzēm, kas vienlaikus atbilst šādiem kritērijiem: egles sastāva koeficients mežaudzes formulā ir vismaz septiņi, egles pirmā stāva koku vidējais caurmērs ir vismaz 20 centimetru, mežaudzes krāja ir vismaz 240 kubikmetru uz hektāra, mežaudzes platība ir vismaz 0,5 hektāri, mežaudzē nav spēkā esošs apliecinājums koku ciršanai galvenajā cirtē, mežaudzē nav izsniegts apliecinājums koku ciršanai sanitārajā cirtē (bojājuma cēlonis – mizgrauzis) no 2021. gada 1. janvāra.

Vērtīgo egļu mežaudžu aizsardzībai rīkojuma projekta 4. punktā noteiktas trīs aizsardzības zonas: A aizsardzības zona, kurā ietilpst vērtīgā egļu mežaudze, B aizsardzības zona, kurā ietilpst skujkoku mežaudzes 100 metru attālumā no vērtīgās egļu mežaudzes nogabala ārējās robežas, C aizsardzības zona, kurā ietilpst egļu mežaudzes 101–500 metru attālumā no vērtīgās egļu mežaudzes nogabala ārējās robežas.

B aizsardzības zonā noteiktie saimnieciskās darbības ierobežojumi un aizsardzības pasākumi attiecināmi uz skujkoku mežaudzēm, kurām sastāva koeficients mežaudzes formulā "priede un egle" kopā ir vismaz trīs un skujkoku pirmā stāva koku caurmērs ir vismaz 20 centimetru. C aizsardzības zonā noteiktie saimnieciskās darbības ierobežojumi un aizsardzības pasākumi ir attiecināmi uz egļu mežaudzēm, kurās egle ir valdošā koku suga un egles caurmērs ir vismaz 20 centimetru.

Problēmas apraksts

Skujkoku ciršanas atliekas (zari, skujas un skaidas) izdala terpēnus, kas pievilina mizgraužus, veicina kukaiņu savairošanos, tādējādi pastiprinot mizgraužu pārvietošanos uz skujkoku mežaudzēm. Lai kukaiņi neapdraudētu blakus esošās veselās egles, tā ka aizietu bojā visa egļu mežaudze, ir jāaizliedz koku ciršana. Tas novērsīs terpēnu izdalīšanos. Izņēmuma gadījums ir konstatēti mizgrauža svaigi invadēti koki. Ja tie ir konstatēti šajās platībās, tie ir jāizvāc, lai aizsargātu vērtīgās egļu mežaudzes.

Spēkā esošajos normatīvajos aktos patlaban noteikts, ka meža īpašniekam vai tiesiskajam valdītājam koku ciršanu, lai īstenotu pasākumus kaitēkļu un slimību izplatīšanās apturēšanai, var aizliegt tikai ārkārtējā situācijā. Lai nodrošinātu vērtīgo egļu mežaudžu aizsardzību, izsludinot ārkārtējo situāciju, ir terminēti jāaizliedz koku ciršana A un B aizsardzības zonā un jānosaka ierobežojumi cirtēm C aizsardzības zonā.

Risinājuma apraksts

Rīkojuma projekta 5.1. apakšpunktā noteikti stingri ierobežojumi, aizliedzot koku ciršanu A un B aizsardzības zonā. Izņēmuma gadījums ir mizgrauža svaigi invadēti koki, kurus šajās platībās var cirst sanitārajā vienlaidu cirtē. Ja mizgrauža svaigi invadēti koki ir konstatēti A aizsardzības zonā, tie cērtami sanitārajā vienlaidu cirtē, un izcirtumā jāizvieto feromonu slazdi. Šādai platībai vairs nepiemēro ierobežojumus, kas noteikti A aizsardzības zonā, un ap to atceļ aizsardzības zonas, jo mežaudze vairs neatbilst rīkojuma 3.6. apakšpunktā noteiktajam, proti, ja mežaudzē ir izsniegts apliecinājums koku ciršanai sanitārajā cirtē (bojājuma cēlonis – mizgrauzis), tad mežaudze vairs neatbilst vērtīgās egļu mežaudzes kritērijiem. Ja mizgrauža svaigi invadēti koki ir konstatēti B aizsardzības zonā, tie cērtami sanitārajā vienlaidu cirtē, un izcirtumā jāizvieto feromonu slazdi. Šāda platība saglabā aizsardzības zonas funkciju ārkārtējās situācijas laikā.

Izņēmuma gadījumā lēmumu par apliecinājuma izsniegšanu koku ciršanai sanitārajā vienlaidu cirtē, ja ir konstatēti svaigi invadēti koki, pieņem VMD.

Ja cirsmas skujkoku mežaudzē ietilpst B aizsardzības zonā vairāk nekā 20 % no cirsmas platības, tad B aizsardzības zonā ieskaita visu mežaudzi.

C aizsardzības zonā noteikti ne tik stingri ierobežojumi kā A un B aizsardzības zonā, bet arī šīs zonas ierobežojumi ir noteikti, lai mazinātu terpēnu izdalīšanos. Rīkojuma projekta 5.2. apakšpunktā noteikti ierobežojumi koku ciršanai C aizsardzības zonā, aizliedzot koku ciršanu kopšanas un izlases cirtē, kā arī kailcirtē un rekonstruktīvā cirtē platībā, kas mazāka par 0,8 hektāriem. Cirtes platība, kas nav mazāka par 0,8 hektāriem, noteikta, lai izcirtums būtu piemērots feromonu slazdu izlikšanai: tie, pievilinot mizgraužu vaboles, samazinās to skaitu un tādējādi palīdzēs aizsargāt vērtīgās egļu mežaudzes.

Ārpus rīkojuma projektā noteiktajām aizsardzības zonām saimniecisko darbību veic atbilstoši Ministru kabineta 2012. gada 18. decembra noteikumu Nr. 935 "Noteikumi par koku ciršanu mežā" (turpmāk – noteikumi Nr. 935) prasībām.

Problēmas apraksts

Svaigi invadētu koku ciršana ir viena no mizgrauža bojājumu ierobežošanas metodēm. Mizgrauža svaigi invadēti koki ir egles ar zaļām skujām un svaigiem vienu milimetru lieliem caurumiem – ieskrejām koka stumbrā, kur pie koka sakņu kakla ir sakrājušies brūni mizas milti vai egles ar zaļām skujām un daļēji nolobījušos mizu. Saskaņā ar Meža likuma 1. panta pirmās daļas 41. punktu cirtes veids meža veselības stāvokļa uzlabošanai, cērtot meža slimību, kaitēkļu, dzīvnieku vai citādi bojātos, vēja gāztos un lauztos kokus vienlaidus vai izlases veidā, ir sanitārā cirte.

Mežaudzēs, kurās ir daudz mizgrauža bojātu egļu, ir jācērt visas – gan dzīvās, gan nokaltušās egles, jo, cērtot tikai svaigi kaltušās egles, mizgrauzis strauji savairojas atstātajās eglēs un mežaudzi rudenī tāpat nākas nocirst. Šī iemesla dēļ pēc sanitārās izlases cirtes egļu mežaudzēs iet bojā arī saglabātās egles, tādēļ sanitārās izlases cirtē ir jāaizstāj ar sanitāro vienlaidu cirti. Jāparedz, ka mizgraužu svaigi invadētos kokus cērt sanitārajā vienlaidu cirtē, saņemot VMD atzinumu. Tas palīdzēs lokāli ierobežot mizgrauzi, kā arī svaigās cirsmas izmantot feromonu slazdu izvietojšanai.

Risinājuma apraksts

Rīkojuma projekta 6.1. apakšpunktā noteikts, ka A, B un C aizsardzības zonās, saņemot VMD sanitāro atzinumu, vērtīgo egļu mežaudžu aizsardzības interesēs atļauts cirst mizgrauža svaigi invadētos kokus sanitārajā vienlaidu cirtē, ja vienlaicīgi mizgraužu svaigi invadēto koku skaits ir vismaz 10 koki uz vienu hektāru vai uz nogabalu, ja nogabals ir mazāks par vienu hektāru, cērtamā vienlaidu platība ir vismaz 0,8 hektāri vai mežaudzi cērt pa nogabala ārējām robežām, ja nogabals ir mazāks par 0,8 hektāriem.

Problēmas apraksts

Tāpat kā mizgraužu svaigi invadēto koku ciršana, arī feromonu slazdu lietošana ir viena no mizgrauža ierobežošanas metodēm. Pareiza feromonu slazdu lietošana būtiski samazina egļu apdraudējumu. Svarīgi ir nodrošināt pareizu feromonu slazdu izlikšanu un ekspluatāciju, jo nepareiza šo slazdu lietošana novedīs pie daudz lielākiem postījumiem. Šī iemesla dēļ meža īpašniekiem feromonu slazdi nav brīvi iegādājami un to lietošanai nepieciešama arī Valsts augu aizsardzības dienesta atļauja. Feromoni ir vielas, kuras sintezē un izmanto pievilināšanai vienas sugas īpatņi. Feromonu slazdus izvieto izcirtumos, kas ir lielāki par 0,8 hektāriem, grupā pa 4–5 uz hektāru, ne tuvāk par 30 metriem no meža sienas. Lai nodrošinātu efektīvu feromonu slazdu darbību, tie ir jāizvieto pie pievešanas ceļiem skujkoku ciršanas atlieku tuvumā, kā arī atklātā vietā, lai tos lidojošās mizgraužu vaboles var netraucēti sasniegt. Katrā feromonu slazdā ievietojams pievilinātājs jeb dispensers. Slazdi izvietojami īsi pirms mizgrauža lidošanas sākuma vai pēc nepieciešamības vasaras mēnešos. Slazdi ir regulāri jāpārbauda (vai tajos ir mizgrauži), bet trauki, kuros tiek saķerti mizgrauži, vienmēr jāiztukšo. Slazdi ir jātīra reizi 2–7 dienās atkarībā no mizgraužu lidošanas intensitātes. Meža īpašnieki un tiesiskie valdītāji, ja tie ir ieguvuši atļaujas un apliecības, savā īpašumā vai valdījumā esošajos piemērotos un iepriekš apzinātos skujkoku izcirtumos izliek un ekspluatē feromonu slazdus. Jānodrošina, ka šāda iespēja ir arī citiem meža īpašniekiem, kuriem nav nepieciešamo resursu un zināšanu, lai izliktu un nodrošinātu feromonu slazdu ekspluatāciju, un kuru nocirstā bojāto egļu mežaudze ar pareizu feromonu slazdu izlikšanu un ekspluatāciju var mazināt risku citām tuvu esošām vērtīgām egļu mežaudzēm.

Lai nodrošinātu feromonu slazdu izlikšanu un ekspluatāciju piemērotos skujkoku izcirtumos, saskaņā ar likuma "Par ārkārtējo situāciju un izņēmuma stāvokli" 2. pantu ir jānoteic, ka ārkārtējās situācijas laikā teritorijās, kurās to nevar izdarīt meža īpašnieks vai tiesiskais valdītājs, to nodrošina VMD.

Risinājuma apraksts

Rīkojuma projekta 6.2. apakšpunktā noteikts, ka skujkoku izcirtumos, kuros koki cirsti no 2023. gada 1. janvāra un izcirtuma platība pārsniedz 0,8 hektārus, no 2023. gada 1. maija līdz 30. jūnijam izvietojami feromoni slazdi un jānodrošina to ekspluatācija: valsts īpašumā esošajos mežos un Rīgas pašvaldības īpašumā esošajos mežos – meža apsaimniekotājam, mežos, kas nav minēti šā rīkojuma 6.2.1. apakšpunktā – VMD.

Izsludinot ārkārtējo situāciju, VMD darbinieki pēc nepieciešamības izvērtēs cirsmu atbilstību feromonu slazdu lietošanas kritērijiem izcirtumos, izvietos feromonu slazdus un nodrošinās to ekspluatāciju, kā arī apkopos informāciju par slazdos noķertajiem mizgraužiem. Šīm darbībām 2023. gadā VMD nepieciešams papildu finansējums.

Rīkojuma projekta 7. punktā noteikts, ka feromonu slazdu lietošanas uzraudzību nodrošina VMD.

Problēmas apraksts

Ārkārtējās situācijas laikā jāparedz, ka mizgraužu svaigi invadētos kokus rīkojumā noteiktajās aizsardzības zonās, ja tās ietilpst Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas funkcionālajā zonā, kurā ir atļauta sanitārā cirtē saskaņā ar VMD sanitāro atzinumu, atļauts cirst sanitārajā vienlaidu cirtē, saglabājot visus augtspējīgos citu koku sugu kokus. Attiecīgi mizgraužu skartajās egļu mežaudzēs, izņemot putnu mikroliegumus un to buferzonas, atceļams mežsaimnieciskās darbības aizliegums, kas īpaši aizsargājamās dabas teritorijās ir noteikts no 15. marta līdz 31. jūlijam, ārpus tām no 1. aprīļa līdz 30. jūnijam.

Ārkārtējās situācijas laikā jānosaka atviegloti nosacījumi attiecība uz cirsmas sagatavošanu. Saskaņā ar Ministru kabineta 2012. gada 2. maija noteikumu Nr. 317 "Gaujas nacionālā parka individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi" 28. punktu un Ministru kabineta 2016. gada 6. septembra noteikumu Nr. 601 "Ķemeru nacionālā parka individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi" 27. punktu patlaban dabas lieguma zonā meža īpašnieks vai tiesiskais valdītājs iesniegumam koku ciršanas apliecinājuma saņemšanai koku ciršanai galvenajā cirtē un sanitārajā cirtē papildus citiem meža apsaimniekošanu regulējošajos normatīvajos aktos noteiktajiem dokumentiem pievieno informāciju par dabā iezīmētiem izcērtamajiem kokiem. Kokus drīkst nocirst atbilstoši VMD iesniegtajai informācijai par dabā iezīmētiem izcērtamajiem kokiem. Ar rīkojuma projektu jānoteic, ka nav jāgatavo un jāpievieno informācija par dabā iezīmētajiem izcērtamajiem kokiem.

Saskaņā ar Padomes 1992. gada 21. maija Direktīvu 92/43/EEK par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību (turpmāk – Biotopu direktīva) un likumu "Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām", lai kokus cirstu atbilstoši rīkojumā noteiktajām prasībām, īpaši aizsargājamās dabas teritorijās var būt nepieciešams ietekmes uz *Natura 2000* teritoriju izvērtējums. Dabas aizsardzības pārvalde īpaši aizsargājamās dabas teritorijās izvērtēs ietekmi uz meža biotopu aizsardzības stāvokli ES nozīmes meža biotopiem, lai mazinātu risku un novērstu pārkāpuma procedūras, kas saistītas ar *Natura 2000* un Biotopu direktīvas pārkāpumiem, tādēļ īpaši aizsargājamās dabas teritorijās nepieciešams Dabas aizsardzības pārvaldes izvērtējums, lai Valsts meža dienests izsniegtu apliecinājumu koku ciršanai sanitārajā vienlaidu cirtē.

Risinājuma apraksts

Rīkojuma projekta 8. punktā noteikts, ka īpaši aizsargājamās dabas teritorijas funkcionālajā zonā, kura ietilpst A, B un C aizsardzības zonā un kurā ir atļauta sanitārā cirte saskaņā ar VMD sanitāro atzinumu, mizgraužu svaigi invadētās egles atļauts cirst sanitārajā vienlaidu cirtē, saglabājot visus augtspējīgos citu koku sugu kokus. Valsts meža dienests apliecinājumu koku ciršanai izsniedz pēc Dabas aizsardzības pārvaldes pozitīva atzinuma saņemšanas. Iesniedzot iesniegumu apliecinājuma saņemšanai koku ciršanai sanitārajā vienlaidu cirtē Gaujas nacionālajā parkā un Ķemeru nacionālajā parkā, nav jāiesniedz informācija par dabā iezīmētajiem izcērtamajiem kokiem.

Problēmas apraksts

Spēkā esošo noteikumu Nr. 935 82. punktā noteikts, ka lēmumu par apliecinājuma izsniegšanu vai atteikumu izsniegt apliecinājumu pieņem mēneša laikā. Lai nodrošinātu rīkojumā noteikto aizsardzības pasākumu izpildi ārkārtējās situācijas laikā, ir jāsaīsina termiņš, kādā tiek izsniegts apliecinājums koku ciršanai.

Noteikumu Nr. 935 84. punktā noteikti apliecinājuma derīguma termiņi, t.i., divus kalendāra gadus no tā izsniegšanas gada, ja kokus cērt sanitārajā cirtē, un trīs kalendāra gadus no tā izsniegšanas gada, ja kokus cērt pārējās cirtēs. Ārkārtējās situācijas laikā, ņemot vērā mizgrauža attīstības bioloģiju (pirmās paaudzes attīstība ilgst 45–85 dienas un parasti saules apspīdētās vietās beidzas jūnija beigās), jānosaka saīsināts apliecinājuma derīguma termiņš – divi mēneši. Ierobežojums jānosaka, lai svaigi invadētos kokus izstrādātu un izvestu mēneša laikā un pirms jauno vaboļu masveida izlidošanas.

Ja A, B un C aizsardzības zonā ir spēkā esošs apliecinājums koku ciršanai un koku ciršana saskaņā ar šo rīkojumu ir aizliegta, VMD jāaptur apliecinājuma darbība uz ārkārtējās situācijas laiku.

Risinājuma apraksts

Rīkojuma projekta 9. punktā noteikts, ka VMD apliecinājumu koku ciršanai sanitārajā vienlaidu cirtē, ja iesniegums koku ciršanas apliecinājuma saņemšanai iesniegts, izpildot šā rīkojuma 6.1. apakšpunktu, izsniedz piecu darbdienu laikā no iesnieguma saņemšanas brīža.

Rīkojuma projekta 9. punktā noteikts, ka apliecinājuma derīguma termiņš, ja apliecinājums izsniegts, ievērojot šā rīkojuma 6.1. apakšpunktu, ir divi mēneši no lēmuma pieņemšanas brīža.

Ja A, B un C aizsardzības zonā ir spēkā esošs apliecinājums koku ciršanai un koku ciršana saskaņā ar šo rīkojumu ir aizliegta, VMD aptur apliecinājuma darbību uz ārkārtējās situācijas laiku un 10 dienu laikā pēc šī rīkojuma spēkā stāšanās izdod lēmumu par apliecinājuma koku ciršanai darbības apturēšanu uz ārkārtējās situācijas laiku. Lēmums par apliecinājuma koku ciršanai darbības apturēšanu tiek paziņots attiecīgajai personai. Prasība noteikta ar rīkojuma projekta 10. punktu. Saimnieciskās darbības apturēšana nozīmē koku ciršanas pārtraukšanu un skujkoku kokmateriālu izvešanu no meža vai aizsargāšanu pret stumbra kaitēkļiem, kas ir saskaņā ar Ministru kabineta 2012. gada 18. decembra noteikumos Nr. 947 "Noteikumi par meža

aizsardzības pasākumiem un ārkārtējās situācijas izsludināšanu mežā" 5. un 5.¹ punktā noteikto.

Problēmas apraksts

Ārkārtējās situācijas laikā jānovērš feromonu slazdu un dispenseru trūkums, kā arī šķēršļi feromonu slazdu un dispenseru operatīvai iegādei, izlikšanai un apsekošanai.

Risinājuma apraksts

Lai nekavējoties nodrošinātu feromonu slazdu izlikšanu un ekspluatāciju, feromonu slazdu un dispenseru iegādes, izlikšanas un ekspluatācijas darbiem piemēro Publisko iepirkumu likuma 8. panta septītās daļas 3. punktā minēto sarunu procedūru. Saskaņā ar minēto normu sarunu procedūru pasūtītājs ir tiesīgs piemērot, ja pasūtītājam neparedzamu ārkārtas apstākļu rezultātā objektīvi radusies situācija, kurā steidzamības dēļ nav iespējams piemērot atklātu konkursu, slēgtu konkursu vai konkursa procedūru ar sarunām. Minētie apstākļi, kas pamato ārkārtas situāciju, nedrīkst būt atkarīgi no pasūtītāja darbības.

Vai ir izvērtēti alternatīvie risinājumi?

Jā

Apraksts

Alternatīvs risinājums ir esošās situācijas saglabāšana, bet tas beigsies ar egļu mežaudžu prognozēto bojāeju Vidzemes reģionā un arvien lielāku egļu mežaudžu apdraudējumu Kurzemes, Zemgales un Latgales reģionā 2023. gadā.

Ja tiek saglabāta esošā situācija, normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā nevar noteikt koku ciršanas aizliegumu, bet tas jānosaka, lai aizsargātu vērtīgās egļu mežaudzes.

Vai ir izvērtēts prasību un izmaksu samērīgums pret ieguvumiem?

Jā

Apraksts

Sagatavojot rīkojuma projektu, ir izvērtēts projektā paredzēto ierobežojumu un papildu pienākumu samērīgums, pamatotība un nepieciešamība. Ierobežojumi noteikti, lai aizsargātu vērtīgās egļu mežaudzes. LVMI "Silava" dati par mizgrauža savairošanās prognozēm 2023. gadā liecina, ka ir sagaidāma masveida egļu mežaudžu bojāeja Vidzemes reģionā un palielināsies egļu mežaudžu apdraudējums arī Kurzemes, Zemgales un Latgales reģionā. Lai neaprobežotu pārējās meža teritorijas, ierobežojumi noteikti tikai vērtīgajās egļu mežaudzēs un to aizsardzības zonā esošās egļu vai skuju koku mežaudzēs. Ņemot vērā zaudējumus, ko meža īpašniekiem, tautsaimniecībai un videi var nodarīt egļu mežaudžu bojāeja, aprobežojumi vērtīgajās egļu mežaudzēs un to aizsardzības zonās esošajās egļu vai skuju koku mežaudzēs uzskatāmi par samērīgiem. Aprobežojumi noteikti, pamatojoties uz mizgrauža bioloģiju un LVMI "Silava" zinātnieku pētījumiem. Nosakot aprobežojumus izvērtēti Meža valsts reģistra dati un noteiktas vērtīgās egļu mežaudzes un to aizsardzības zonas. Ārkārtējo situāciju paredzēts izsludināt tikai tajās administratīvajās teritorijās, kurās saskaņā ar Meža valsts reģistra datiem ir vērtīgās egļu mežaudzes. Rīkojuma projekts sagatavots,

pamatojoties uz Meža likuma 27. pantā noteiktajām Valsts meža dienesta tiesībām ārkārtējā situācijā meža kaitēkļu masveida savairošanās dēļ pārtraukt vai atlikt koku jebkāda veida ciršanu, izņemot ciršanu ārkārtējās situācijas seku likvidēšanai, un īstenot pasākumus, lai apkarotu kaitēkļus vai apturētu to izplatīšanos, tāpēc rīkojuma projektā paredzētie aprobežojumi un papildu pienākumi uzskatāmi par pamatotiem un nepieciešamiem, kā arī noteiktiem saskaņā ar leģitīmu mērķi. Projektā paredzētie ierobežojumi un papildu pienākumi vērtīgo egļu mežaudžu saglabāšanai sekmēs egļu koksnes resursu pieejamību nākotnē, un tas labvēlīgi ietekmēs ekonomiku, enerģētiku (mājokļu apkuri), mežsaimniecību un dabas aizsardzību.

1.4. Izvērtējumi/pētījumi, kas pamato TA nepieciešamību

1.5. Pēcpārbaudes (ex-post) izvērtējums

Vai tiks veikts?

Nē

1.6. Cita informācija

Tiks izvērtēta ārkārtējās situācijas pasākumu ietekme uz mizgrauža bojājumu ierobežošanu un sagatavots informatīvais ziņojums "Par ārkārtējās situācijas pasākumu ietekmi uz migrauzā bojājumu ierobežošanu un turpmāko rīcību".

2. Tiesību akta projekta ietekmējamās sabiedrības grupas, ietekme uz tautsaimniecības attīstību un administratīvo slogu

Vai projekts skar šo jomu?

Jā

2.1. Sabiedrības grupas, kuras tiesiskais regulējums ietekmē, vai varētu ietekmēt

Fiziskās personas

Meža īpašnieki vai tiesiskie valdītāji

Ietekmes apraksts

Rīkojumā par ārkārtējās situācijas izsludināšanu paredzētais regulējums vērtīgo egļu mežaudžu aizsardzībai ietekmēs tos meža īpašniekus vai tiesiskos valdītājus, kuru mežaudzes atrodas ārkārtējās situācijas izsludināto administratīvo teritoriju A, B un C zonās.

Juridiskās personas

Meža īpašnieki vai tiesiskie valdītāji

Ietekmes apraksts

Rīkojumā par ārkārtējās situācijas izsludināšanu paredzētais tiesiskais regulējums vērtīgo egļu mežaudžu aizsardzībai ietekmēs tos meža īpašniekus vai tiesiskos valdītājus, kuru mežaudzes atrodas ārkārtējās situācijas izsludināto administratīvo teritoriju A, B un C zonās.

2.2. Tiesiskā regulējuma ietekme uz tautsaimniecību

Vai projekts skar šo jomu?

Jā

2.2.1. uz makroekonomisko vidi:

Jā

Ietekmes apraksts

Ilgtermiņā tiks novērsta negatīva ietekme uz tautsaimniecību – koksnes kvalitātes pazemināšanās, ekonomiskie zaudējumi un neatgriezeniskas pārmaiņas mežaudžu struktūrā.

2.2.2. uz nozaru konkurētspēju:

Nē

2.2.3. uz uzņēmējdarbības vidi:

Jā

Ietekmes apraksts

Īstermiņā ārkārtējās situācijas laikā izsludinātajās administratīvajās teritorijās līdz ar koku ciršanas ierobežošanu var tikt izraisīts īslaicīgs kokmateriālu piegādes samazinājums, turklāt ārkārtējās situācijas laikā saīsinātais termiņš, kādā izsniedz apliecinājumu koku ciršanai, var palielināt mežistrādes izmaksas.

2.2.4. uz mazajiem un vidējiem uzņēmējiem:

Jā

Ietekmes apraksts

Īstermiņā ārkārtējās situācijas laikā izsludinātajās administratīvajās teritorijās līdz ar koku ciršanas ierobežošanu var tikt izraisīts īslaicīgs kokmateriālu piegādes samazinājums, turklāt ārkārtējās situācijas laikā saīsinātais termiņš, kādā izsniedz apliecinājumu koku ciršanai, var palielināt mežistrādes izmaksas.

2.2.5. uz konkurenci:

Nē

2.2.6. uz nodarbinātību:

Nē

2.3. Administratīvo izmaksu monetārs novērtējums

Vai projekts skar šo jomu?

Nē

2.4. Atbilstības izmaksu monetārs novērtējums

Vai projekts skar šo jomu?

Nē

3. Tiesību akta projekta ietekme uz valsts budžetu un pašvaldību budžetiem

Vai projekts skar šo jomu?

Nē

Cita informācija

Izsludinot ārkārtējo situāciju, VMD darbinieki pēc nepieciešamības izvērtēs cirsmu atbilstību feromonu slazdu lietošanas kritērijiem izcirtumos, iegādāsies feromonu slazdus un dispenserus, izvietos slazdus, nodrošinās to ekspluatāciju un apkopos informāciju par slazdos noķertajiem mizgraužiem. VMD ir sagatavots provizorisks papildu finanšu aprēķins un informācija par plānoto darba apjomu feromonu slazdu izvietošanai no 2023. gada 1. aprīļa līdz 30. jūnijam. Faktiskās izmaksas VMD varēs iesniegt pēc darbu uzskaites ārkārtējās situācijas laikā. Lai aprēķinātu izmaksājamo līdzekļu apmēru, veicama precīza feromonu slazdu izlikšanas un ekspluatācijas uzskaitē.

Lai nodrošinātu VMD papildu darbību īstenošanu no 2023. gada 1. aprīļa līdz 30. jūnijam saistībā ar feromonu slazdu un dispenseru iegādi, izlikšanu un ekspluatāciju, izdevumi primāri tiek finansēti no Zemkopības ministrijai (VMD) piešķirtajiem valsts budžeta līdzekļiem. Ja Zemkopības ministrijai (VMD) šim mērķim nepieciešams papildu valsts budžeta finansējums, tad pēc Zemkopības ministrijas (VMD) pamatota pieprasījuma par faktisko līdzekļu nepieciešamību papildu finansējumu var pieprasīt no valsts budžeta programmas 02.00.00 "Līdzekļi neparedzētiem gadījumiem", sagatavojot attiecīgu tiesību aktu projektu izskatīšanai Ministru kabinetā.

Feromonu slazdu izvietošanas kopējās izmaksas varētu būt 114 112,00 EUR. Feromonu slazdu izvietošanas izmaksas veido feromonu slazdu izvietošana 800 objektos ārkārtējās situācijas laikā, feromonu slazdu un dispenseru, stiprinājumu, kā arī transporta izmaksas.

Feromonu slazdu ekspluatācijas izmaksas varētu būt 644 320,00 EUR apmērā. Feromonu slazdu ekspluatācijas izmaksas veido feromonu slazdu apsekošana un tīrīšana, kā arī transporta izmaksas nokļūšanai līdz 800 objektiem, ārkārtējās situācijas laikā katru objektu apsekojot 20 reižu (apsekošana un slazdu tīrīšana nepieciešama divas reizes nedēļā).

Indikatīvi prognozējams, ka kopējā summa varētu būt 758 432,00 EUR.

4. Tiesību akta projekta ietekme uz spēkā esošo tiesību normu sistēmu

Vai projekts skar šo jomu?

Jā

4.1. Saistītie tiesību aktu projekti

4.2. Cita informācija

Ar šo rīkojumu ārkārtējās situācijas laikā tiek noteikts no Ministru kabineta 2012. gada 18. decembra noteikumu Nr. 935 "Noteikumi par koku ciršanu mežā" atšķirīgs regulējums, kas nepieciešams saimnieciskās darbības ierobežošanas un aizsardzības pasākumu īstenošanai.

5. Tiesību akta projekta atbilstība Latvijas Republikas starptautiskajām saistībām

Vai projekts skar šo jomu?

Nē

5.3. Cita informācija

Apraksts

-

6. Projekta izstrādē iesaistītās institūcijas un sabiedrības līdzdalības process

Sabiedrības līdzdalība uz šo tiesību akta projektu neattiecas

Nē

6.1. Projekta izstrādē iesaistītās institūcijas

Valsts un pašvaldību institūcijas

AS "Latvijas valsts meži", Dabas aizsardzības pārvalde, Latvijas valsts mežzinātnes institūts "SILAVA", Valsts meža dienests, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, SIA "Rīgas meži"

Nevalstiskās organizācijas

Latvijas Meža īpašnieku biedrība

Cits

Nē

6.2. Sabiedrības līdzdalības organizēšanas veidi

Veids

Darba grupas sanāksmes un izbraukuma seminārs par priekšlikumiem mizgrauža izplatības ierobežošanai.

Saite uz sabiedrības līdzdalības rezultātiem

-

6.3. Sabiedrības līdzdalības rezultāti

Darba grupas un semināra dalībnieki atbalsta ārkārtējās situācijas izsludināšanas nepieciešamību, lai ierobežotu mizgrauža izplatību un aizsargātu vērtīgās egļu mežaudzes.

6.4. Cita informācija

Cita informācija

-

7. Tiesību akta projekta izpildes nodrošināšana un tās ietekme uz institūcijām

Vai projekts skar šo jomu?

Jā

7.1. Projekta izpildē iesaistītās institūcijas

Institūcijas

Valsts meža dienests

7.2. Administratīvo izmaksu monetārs novērtējums

Vai projekts skar šo jomu?

Jā

Sabiedrības grupa	Palielinās/samazinās	Stundas samaksas likme - <i>euro</i>	Laika patēriņš uz vienību - stundās	Subjektu skaits	Cik bieži - reizes gadā	Administratīvās izmaksas - <i>euro</i>	Aprēķinu skaidrojums
Valsts meža dienests	palielinās Vērtības nozīme:	8,00 darbinieku izmaksas	53,50 feromonu slazdu izvietošanas laiks vienā objektā un feromonu	800 aptuvenais objektu skaits, kuros jāizvieto, jāapseko un jātīra	¹ ārkārtējās situācijas izsludināšanas laikā	342 400,00	Feromonu slazdu izvietošanas laiks vienā objektā (3,5 stundas)

			slazdu apsekošan a un tīrīšana objektā – 20 reižu katrā objektā	feromonu slazdi			un feromonu slazdu apsekošan a un tīrīšana objektā (2,5 stundas) – 20 reižu katrā objektā. Objektu skaits, kuros ārkārtējās situācijas laikā jāizvieto un jāapseko, kā arī jātīra feromonu slazdi, ir aptuveni 800.
Kopā						342 400,00	

7.3. Atbilstības izmaksu monetārs novērtējums

Vai projekts skar šo jomu?

Jā

Sabiedrības grupa	Vai ietekmē?	Izmaksas par vienību - euro	Vienību skaits	Atbilstības izmaksas - euro	Aprēķinu skaidrojums
Valsts meža dienests	Jā Vērtības nozīme:	520,04 vienā objektā feromonu slazdu izlikšana (feromonu slazdi un dispenseri) izmaksā 94,00, stiprinājumi – 5,20,	800 aptuvenais objektu skaits, kuros jāizvieto, jāapseko un jātīra feromonu slazdi	416 032,00	Katrā objektā jāizliek feromonu slazdi, tie jāapseko dabā un jātīra. Lai nodrošinātu nokļūšanu objektos, transporta izmaksas

		transporta izmaksas – 20,04. Viena objekta feromonu slazdu apsekošanai transporta izmaksas ir 400,80.		feromonu slazdu izvietojšanai ir 20,04 un viena objekta feromonu slazdu apsekošanai (kopā 20 reižu) – 400,80.
			Kopā	416 032,00

7.4. Projekta izpildes ietekme uz pārvaldes funkcijām un institucionālo struktūru

Ietekme	Jā/Nē	Skaidrojums
1. Tiks veidota jauna institūcija	Nē	-
2. Tiks likvidēta institūcija	Nē	-
3. Tiks veikta esošās institūcijas reorganizācija	Nē	-
4. Institūcijas funkcijas un uzdevumi tiks mainīti (paplašināti vai sašaurināti)	Jā	Atbilstoši Ministru kabineta 2013. gada 30. jūlija noteikumu Nr. 449 "Valsts meža dienesta nolikums" (turpmāk – noteikumi Nr. 449) 4.5. apakšpunktam VMD ir atbildīgs par meža veselības stāvokļa uzraudzību. Ar šo rīkojumu tiek paplašināti VMD pienākumi noteikumu Nr. 449 4.5. apakšpunkta uzdevuma izpildei ārkārtējās situācijas laikā. Pildot uzdevumu, VMD iegādāsies, izvietos un ekspluatēs feromonu slazdus un dispenserus, kā arī nodrošinās feromonu slazdu lietošanas uzraudzību ārkārtējās situācijas laikā.
5. Tiks veikta iekšējo institūcijas procesu efektivizācija	Nē	-
6. Tiks veikta iekšējo institūcijas procesu digitalizācija	Nē	-
7. Tiks veikta iekšējo institūcijas procesu optimizācija	Nē	-
8. Cita informācija	Jā	VMD ārkārtējās situācijas laikā palielināsies darba apjoms un uzdevumi būs jāizpilda īsākā periodā. VMD uzdevumu

		izpildi nodrošinās ar esošajiem cilvēkresursiem.
--	--	--

7.5. Cita informācija

Cita informācija

-

8. Horizontālās ietekmes

8.1. Projekta tiesiskā regulējuma ietekme

8.1.1. uz publisku pakalpojumu attīstību

Vai projekts skar šo jomu?

Nē

8.1.2. uz valsts un pašvaldību informācijas un komunikācijas tehnoloģiju attīstību

Vai projekts skar šo jomu?

Nē

8.1.3. uz informācijas sabiedrības politikas īstenošanu

Vai projekts skar šo jomu?

Nē

8.1.4. uz Nacionālā attīstības plāna rādītājiem

Vai projekts skar šo jomu?

Nē

8.1.5. uz teritoriju attīstību

Vai projekts skar šo jomu?

Nē

8.1.6. uz vidi

Vai projekts skar šo jomu?

Jā

Apraksts

Rīkojuma projektā noteiktie aizsardzības pasākumi jāīsteno, lai saglabātu un aizsargātu dzīvotspējīgas un noturīgas egļu mežaudzes, kas nodrošina daudzveidīgas meža

funkcijas, dabas resursu ilgtspējīgu izmantošanu un ekosistēmu pakalpojumu nodrošināšanu.

Lai nodrošinātu kvalitatīvas vides saglabāšanu, mizgraužu svaigi invadētie koki ir jācērt un šīs mežaudzes jāatjauno normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā, veidojot ražīgas un bioloģiski noturīgas mežaudzes.

8.1.7. uz klimatneitralitāti

Vai projekts skar šo jomu?

Jā

Apraksts

Lai nodrošinātu mežaudžu produktivitātes un dzīvotspējas saglabāšanos, kas ietekmē kopējo ikgadējo koksnes biomasas pieaugumu un CO₂ piesaisti, jāīsteno rīkojuma projektā noteiktie aizsardzības pasākumi, lai ierobežotu mizgraužu izplatību un samazinātu potenciālo bojāto egļu mežaudžu platības pieaugumu un egļu mežaudžu bojāeju.

8.1.8. uz iedzīvotāju sociālo situāciju

Vai projekts skar šo jomu?

Nē

8.1.9. uz personu ar invaliditāti vienlīdzīgām iespējām un tiesībām

Vai projekts skar šo jomu?

Nē

8.1.10. uz dzimumu līdztiesību

Vai projekts skar šo jomu?

Nē

8.1.11. uz veselību

Vai projekts skar šo jomu?

Nē

8.1.12. uz cilvēktiesībām, demokrātiskām vērtībām un pilsoniskās sabiedrības attīstību

Vai projekts skar šo jomu?

Nē

8.1.13. uz datu aizsardzību

Vai projekts skar šo jomu?

Nē

8.1.14. uz diasporu

Vai projekts skar šo jomu?

Nē

8.1.15. uz profesiju reglamentāciju

Vai projekts skar šo jomu?

Nē

8.1.16. uz bērna labākajām interesēm

Vai projekts skar šo jomu?

Nē

8.2. Cita informācija

Cita informācija

-